

Dette kælderrum under Apotekergade 11 overlevede den store bybrand i 1627, mens resten af bygningen, som var i to etager over den høje kælder, gik til. Det varede næsten 350 år, inden kælderen blev genopdaget og sat pænt i stand, så man kan se, hvordan den tog sig ud i 1500-tallet, da den var en del af lektoratsbygningen. Møblementet er dog af nyere dato.

Luthersk præsteskole i Apotekergade

Det var et problem for reformatorerne, at der var mangel på veluddannede lutherske præster. Da Universitetet i København blev oprettet i 1479, var teologistudiet som en selvfølge blevet indrettet efter katolsk mønster, men under reformationen kunne en sådan uddannelse ikke tiltrække ret mange studerende, så Universitetet sygnede hen og var faktisk lukket i nogle år. Til gengæld blev der flere steder i landet startet nye præsteuddannelser på luthersk-evangelisk grundlag. Et af disse steder var Haderslev.

af Anker Thygesen
vilstrupvej4@gmail.com

Før reformationen havde det allerede i et par århundreder været en hovedopgave for kollegiatkapitlet - forsamlingen af præster ved Vor Frue Kirke - at oplære unge mænd til kirkelig tjeneste i omegnens sogne. Lige over for kirken på adressen Apotekergade 11 blev der i 1465 opført et stenhus som bolig for en skolemester, der fik titel af lektor. Han skulle undervise eleverne, så de var forberedt til et virke i den katolske kirke.

Den sidste katolske lektor, Johann Alberdes, fik i begyndelsen af 1520'erne sympati for Luthers tanker. Nogle få år senere blev han udnævnt til hofpræst hos kong Frederik I, så da dennes søn Christian i 1525 flyttede ind på Haderslevhus og startede reformationen i Haderslev og Tørning len, var stillingen som lektor ledig. Den blev besat med Johann Wenth, som netop var blevet magister fra universitetet i Wittenberg, hvor han var blevet stærkt præget af de lutherske ideer. Under indflydelse af Luthers lærde kollega og kampfælle Philipp Melanchthon var han desuden blevet en fremragende kender af de klassiske sprog latin, græsk og hebraisk, så han kunne læse bibelens tekster på originalsprogene.

Ansættelsen af Wenth som leder af præsteskolen betød, at den nu blev lagt om fra katolsk til protestantisk. Eleverne blev indført i den lutherske forståelse af Bibelen, så de fremover kunne prædike evangeliet uforfalsket og rensat for de mange "katolske fabler", som kirken havde tilføjet gennem århundreder. Studier i bibelens originalsprog - hebraisk og græsk - blev vigtige forudsætninger for skolens centrale studieemner, som var bibellæsning og eksegesis (= forståelse og udlægning af skrifterne).

En sådan uddannelse var en god forberedelse til at prædike ud fra bibelens tekster og Luthers Postiller (= prædikensamlinger) og undervise menighederne i Katekismen (= grundsætningerne i den evangelisk-lutherske kristendom). Disse krav til fremtidige præster var beskrevet i Haderslev-artiklerne fra 1528.

Udover at uddanne nye præster skulle Wenth og hans kollega Eberhard Weidensee også omskole de gamle præster i landsbyerne fra katolsk til protestantisk gudstjeneste.

Præsteskolen i Haderslev fik snart et godt ry, så den tiltrak studerende langvejs fra. De mest kendte eksempler herpå er Claus Mortensen Tøndebinder og Hans Olufsen Spandemager. Disse to frontkæmpere for reformationen i Malmø var i 1528-29 på studieophold i Haderslev, og her "inddrak de ... det lutherske kætters gift", som der står i en katolsk krønike fra samtiden.

I Haderslev-skolen blev der også lagt vægt på at synge salmer på folkesproget. Men her blev det forstået som plattysk, et sprog som alle de tilrejsende elever kunne i forvejen. Da Claus Mortensen Tøndebinder var kommet tilbage til Malmø, udgav han en bog, der er blevet kaldt den første danske salmebog - formodentlig oversættelser af tyske salmer, som han havde lært at kende i Haderslev.

Den evangeliske præsteskole i Haderslev fungerede i godt og vel 10 år. I 1536 sluttede Grevens Fejde - den borgerkrig, der opstod efter Frederik I's død - da hans søn havde sikret sig kongemagten som Christian III. Derefter gennemførte han straks reformationen i hele Danmark, og Universitetet i København blev genåbnet i 1537 - nu med protestantisk teologistudium. De mindre præsteskoler, der var opstået rundt om i landet, måtte lukke, da der ikke var behov for dem længere.

Stenhuset i Apotekergade blev i slutningen af 1560'erne indrettet til bolig for rektoren ved den nye latinske skole, som hertug Hans havde oprettet. Både skolen og rektorboligen blev ødelagt i den store brand, der hærgede byen i 1627.

Et kælderrum under boligen blev dog bevaret, men var næsten glemt indtil 1960, hvor det blev genopdaget, da der skulle bygges et nyt hus på grunden. Siden har rummet været i privat eje - lige som huset oven over.

FAKTA

Fra ca. 1250 har kannikerne ved Vor Frue i Haderslev oplært unge mænd til en gerning i omegnens landsbykirker.

1465: Lige vest for kirken blev der opført et stenhus, hvor lektoren skulle bo og undervise kommende præster i den katolske lære.

1525: Den sidste katolske lektor, Johann Alberdes, var gået over til protestantismen og blev kaldet til hofpræst for kong Ferderik I.

1526: Kongens søn Christian ansatte lutheraneren Johann Wenth som ny lektor og ændrede dermed præsteskolen i Haderslev fra katolsk til protestantisk teologi.

1537: Universitetet i København blev genåbnet - nu med protestantisk teologistudium - så nogle små præsteskoler rundt om i landet (bl.a. den i Haderslev) blev overflødige og måtte lukke.